

РЕЦЕНЗИЯ

от проф.дфн Дина Манчева, СУ Св. Кл. Охридски,

на материалите, представени от доц.дфн Весела Генова

за участието ѝ в конкурса за заемане академичната длъжност професор

по професионално направление 2.1. Филология (Френска литература Средновековие, Ренесанс, Класицизъм), обявен от СУ „Св. Климент Охридски“, ДВ, бр. 24/16.03.2018 г.

На конкурса за академичната длъжност професор по френска литература, обявен от катедра Романистика към СУ „Св. Кл. Охридски“, се е явила единствено доц.дфн Весела Генова, чиято научна и преподавателска дейност е свързана със същата катедра. Тя е завършила Френска филология през 1989, била е редовен аспирант по стара френска литература (1990-1993), през 1993 г. е избрана за асистент по френски език (устен и писмен превод), а през 2008 г. е получила научното звание „доцент“ по Стара френска литература – (Средновековие и Ренесанс). Кандидатката е защитила и две дисертации – за доктор¹ през 1999 година и за доктор на науките² през 2017г.

Доц.дфн Весела Генова участва в конкурса с 32 от общо стотте си публикации, излезли в специализирани издания у нас и в чужбина (Франция и Белгия). Според изискванията на закона, те са създадени след избора ѝ за доцент и са извън проблематиката на двете ѝ дисертации. Изследванията ѝ засягат две основни области – френска литература от една страна и проблеми на превода, преподаването на френски език и франкофонията от друга.

Ще се спра по-обстойно на литературните разработки на кандидатката, тъй като съставляват по-голямата част от изследванията ѝ, представляват основните ѝ интереси и разкриват най-ясно качествата ѝ на изследовател. Литературните проучвания биха могли да се разделят също на две групи – типологично-съпоставителни разработки, които заемат по-съществената част от публикациите и няколко научни и научно-популярни рецензии и обзори.

Типологично-съпоставителните изследвания, представени в една монография, 4 студии и 9 статии, са обединени около една главна тема – естетическата категория на смешното и свързаните с нея театрални форми на френския средновековен фарс и класицистична комедия. Концентрирането на доц.дфн Генова върху един основен

¹ *Хитростта в Роман за лисицата и в творчеството на Франсоа Рабле.*

² *Места и функции на театралността в драматичните текстове на Молиер.*

проблем показва стремежа ѝ да го проучи в дълбочина, от различни гледни точки и разкрива задълбочения ѝ поглед на изследовател.

Така в монографията *Еволюция на смешното във френската класицистична комедия от 17 век* избраната естетическа категория е разгледана в диахронната ѝ и синхронна проява, за да се открият многообразните ѝ изяви, функции и трансформации в комичните форми от Древността до 17 век. Корпусът на изследване, който впечатлява със своя обем, жанрово и естетическо многообразие, откроява ясно мащабния и оригинален характер на работата. Той включва основните комични образци на Древността (гръцката и римската комедия), множество средновековни форми (миракли, мистерии, карнавални пиеси, фарсове, соти), френската ренесансова и класицистична комедия, а също и редица театрални форми, разпространени във Франция през 17 век (трагикомедията, драматичния пасторал, италианската комедия дел арте, испанската барокова комедия и др.). Сред авторите на произведенията фигурират както изявени творци от Древността до 17 век (Аристофан, Менандър, Плавт, Теренций, Жодел, Молиер, Скарон, Сирано, Лъсаж и други), така и редица второстепенни и слабо известни представители на френската комедия от 16 и 17 век. (Жак Гревен, Пиер дьо Лариве, Оде дьо Турнеб, Дю Рие, Клавре, Жан Демаре, Дискре и т.н.). В корпуса са включени и почти непознатите комедии на трагиците Корней и Расин, допринесли за утвърждаването на класицистичната поетика, а също и някои почти неизследвани творби на Молиер, които хвърлят нова светлина върху оригиналната му стилистика.

Изборът на смешното, като обединяващо звено между различните комични образци, позволява на авторката да очертае особеностите и постъпателното им развитие през отделните естетически периоди. Също така, много аргументирано са изведени приликите и разликите и между отделните жанрове в съответната епоха, благодарение анализа им чрез едни и същи структурни параметри (сюжет, драматично действие, персонаж, слово) като своеобразен техен общ знаменател. Интерес представляват наблюденията върху различните прояви на смеха в Средновековния театър – от остро сатиричното измерение на моралитето до сатирично-смеховите прояви на сотито и развлекателния характер на смеха във фарса. В труда са очертани много ясно и многоликите изяви на смеха в класицистичната комедия през целия 17 век, започнала с низкото бурлесково комично и завършила с извисената му полифонична и синкретична проява при Молиер. Авторката откроява и обогатява картината на смешното в творбите от разглеждания корпус и чрез разнообразните му съпоставки с други естетически категории като реално, правдоподобно, бурлескно и др.

За богатата аргументираност и прецизност на труда допринасят и обстойните бележки под линия, в които се изясняват някои понятия, допълват се отделни наблюдения, привеждат се нови примери и т.н.

Монографията е сериозно академично изследване с подчертано приносен характер. Прегледът на смешното в комичния театър от Древността до края на 17 век дава богата общотипологична картина на литературните и сценични процеси. Включването на класицистичната комедия в театралния контекст на 17 век насочва към някои неизследвани до сега аспекти от поетиката ѝ. Анализът на редица творби от второстепенни френски комедиографи на 17 век, на слабо познатите комедии от трагика Корней, както и на Молиеровата драматургия, очертава многообразието на традиционно считаната за хомогенна класицистична форма. Откроена е и важната роля на трагика Корней за утвърждаването на комедия през първата половина на 17 век. Нов прочит получава и смешното в драматургията на Молиер с оглед на някои слабо проучени от критиката негови пиеси.

В редица свои статии и студии доц. дфн В. Генова доразвива от нови гледни точки очертаните в монографията аспекти на комичното във френския средновековен и класицистичен театър.

Така останалата извън вниманието на критиката жанрова специфика на ранните комедии на Корней, определя приносния характер на посветената ѝ студия³. Тя е разгледана на различни драматургични нива (паратекстуално и текстуално, структурално и тематично, дискурсивно и естетическо) и от различни страни – по отношение на класицистичната етика, естетика и във връзка с драматичната традиция от 16 и 17 век (пасторала, барока, трагикомедията, ренесансовата комедия). Много добре са обосновани класицистичните белези на въведената от Корней комична форма, отдалечаването ѝ от фарсовата стилистика и своеобразната ѝ близост с появилите се след това големи негови трагедии.

Оригинален е и подходът на доц.дфн Генова към драматургията на Молиер, разгледана в няколко студии и статии с оглед на слабо проучената връзка между пиратско и официално издание и взаимодействието между печатан текст и конкретната му сценична реализация. Обект на анализ са театралността, езиковите различия и

---

³ Ранните комедии на Пиер Корней и техните оригинални приноси за развитието на комичния театър на класицизма във Франция.

авторската автентичност в двете издания на пиесата *Жорж Данден*⁴, както и проблемите на рецепцията в четирите версии на *Мнимия болен*⁵. Авторката е проучила детайлно цялостната структура на съответните варианти - от специфичните им паратекстове (заглавие, списък на действащите лица, ономастика и др.) до типовете ремарки и свързаните с тях актьорска реч и сценична игра.

Тези проучвания хвърлят нова светлина върху възгледите на Молиер за актьорската игра и режисурата на собствените му пиеси, за които съществуват твърде оскъдни данни. Разкрити са и някои нови аспекти в поетиката и драматургичната му стилистика, които допълват и обогатяват прочита на творбите му.

Оригинални са и някои предложени класификации на езика и ремарките, които биха могли да се приложат и в по-широк диапазон при анализ на драматургичен текст.

Определен принос има и съпоставителната студия върху фарса и сочените за „фарсове“ творби на Молиер⁶, която отхвърля широко известната теза за преките им средновековни заемки. Ясно аргументирана е и новата жанрова характеристика, която доц.дфн Генова дава на редица Молиерови комедии, в резултат от синкретичната им структура, подчинена на естетическите и идеологични задачи на класицизма.

Кандидатката обогатява естетическата категория на смешното и чрез анализа на средновековния фарс в 6 свои статии и студии. И тук комичното е анализирано в дълбочина, от различни, слабо проучени в критиката гледни точки - с оглед характера на реализма и натурализма⁷, на типологията на героите⁸, взаимоотношенията им⁹ и актьорската игра¹⁰, а също и в контекста на драматургичното развитие¹¹. Огромният корпус на изследване допринася за значимия и оригинален характер на проучванията. За разлика от традиционно анализирани от медиевистите средновековни фарсове, авторката се е запознала с цялата, достигнала до нас продукция от 150 фарса, създадена в

⁴ *Аспекти на театралността в драматургичния текст на Молиер: около две издания на „Жорж Данден“ от 1669 г.*

Edition « pirate » et édition « officielle » de « George Dandin » de Molière (1669) : quelle(s) norme(s) pour éditer un texte dramatique ?

Около две издания на Молиеровия „Жорж Данден“ от 1669 г.: въпроси на автентичността.

⁵ *Текстовите вариации в първите публикации на „Мнимият болен“ от Молиер: ценни свидетелства за особеностите на драматургичната рецепция през 70-те години на XVII век във Франция.*

⁶ *Молиер и средновековният френски фарс: въпроси на приемствеността.*

⁷ *Игровия характер на препратките към реалността в средновековния фарс.*

Sur le naturalisme et ses enjeux sémantiques dans les farces françaises du XVe siècle.

⁸ *Le personnage du badin et son importance dans les farces françaises du XVe siècle*

⁹ *Variété des rapports triangulaires dans la farce médiévale française.*

¹⁰ *Aspects visuels et gestuels du comique dans les farces françaises du Moyen Age*

¹¹ *Епическо, градско и духовно пространство в „Игра за св. Никола“ от Жан Бодел: идеологически съдържания и новаторски драматургични решения.*

Молиер и средновековният френски фарс: въпроси на приемствеността.

продължение на 2 века и публикувана в 13 тома (от простия „парад“ до по-усложнената му драматична структура).

Въз основа на конкретните анализи на различни тематични, структурни и сценични аспекти на средновековния фарс, авторката достига до извода за условия, характер на реализма и натурализма му, според задачата му да критикува някои човешки типове като предизвика смеха на публиката. Интерес представляват и наблюденията на доц.дфн Генова върху езика на героите и сложния образ на хитреца-наивник, които очертават развитието на фарса през Средновековието. Оригинални са и заключенията, свързани със синкретичния характер на средновековното фарсово представление, с различните функции на сценичните му аксесоари и ролята на триъгълните конфигурации в актантовата структура на героите.

Авторката предлага и своя класификация на средновековния фарс, основана върху някои от отличителните му черти, както и нов модел при анализ на комичните му ситуации и фарсовата му референциалност. Всички тези схеми имат теоретично-приложен принос, тъй като могат да се използват и при други изследвания върху средновековния фарс, а също и при други корпуси.

Ясно изведените единни параметри, които обхващат цялата структура на фарса, позволяват на доц.дфн Генова да открие разликите му с редица появили се по-късно комични форми като италианската комедия дел арте, ренесансовата и класицистична комедия.

Като цяло, литературно-типологичните изследвания на доц.дфн Генова показват богатата ѝ ерудиция, отличното познаване на литературните процеси, прецизния ѝ и точен анализ. Това ѝ позволява да отстоява аргументирано собствените си идеи и да отхвърля някои широко утвърдени от критиката възгледи. Безспорно качество на разработките е и ясният език, на който са написани, както и точната употреба на всички оперативни термини. В тези изследвания проличава и умението на доц. дфн Генова да намери своя гледна точка към значимите проблеми, които проучва.

Приложената от доц.дфн Генова справка за цитиранията на нейни трудове, включването им в престижни международни каталози или в индексирани издания, е също безспорно доказателство за приносния им характер.

Другата макар и значително по-малка група от литературните разработки на В.Г. включва известен брой рецензии, отзиви на книги и предговори. Тези публикации не са резюмета на представените творби, а предлагат техен аналитичен и критичен прочит. Не случайно 6 от тези обзори са публикувани или са приети за печат в реномираното

белгийско реферирано издание *Scriptorium : Bulletin codicologique*, за представяне на научни трудове в областта на медиевистиката и кодикологията.

Втората насока в публикациите на доц.дфн Генова засяга областта на превода, преподаването¹² и франкофонията.

Тук бих искала да посоча две много интересни статии, с подчертано приносен характер. Те засягат лексикалните, синтактичните, семантичните и стилистичните особености на възприетия в европейските институции и все още неизследван „евролект“ и опасностите, които възникват при употребата и превода му¹³. Тези наблюдения, свързани пряко с работата на доц.дфн Генова като преводач в Европейските структури, показват погледа на филолога към някои нови езикови въпроси и стремежа да ги илюстрира чрез примери от оригинални европейски документи, на френски, английски и български език.

Доц. дфн Весела Генова е участвала в редица национални и международни конференции по проблеми на литературата, превода и културата. Тя е включена и в много научни комитети на национални и международни конференции, член е на научната общност на рецензентите на белгийското академично издание *BULLETIN CODICOLOGIQUE*, осъществила е и 8 научни проекти като е ръководила 2 от тях.

Педагогическата дейност на доц.дфн Генова също отговаря напълно на изискванията за заемане на академичната длъжност професор. Тя е титуляр на дисциплините по Стара френска литература (Средновековие, Ренесанс, Класицизъм) в бакалавърската програма на студентите по френска филология и има достатъчна лекционна натовареност. Доц.дфн Генова е автор и на редица специализирани курсове по Превод в МП по превод за Френска и Английска филология.

Доц.дфн Генова се е наложила като отличен преподавател по френска литература и превод в катедра Романистика, уважаван и високо ценен от колеги и студенти. За качеството на работата ѝ свидетелстват и двете успешни акредитации на програмата по превод и получения знак за качество ЕМТ, участието ѝ в Европейската мрежа за магистърски програми по превод (ЕМТ) като научен експерт-оценител, ръководството ѝ на 4 семинари по превод в Люксембург и Брюксел по покана на Европейската комисия, а също и ръководството на много дипломни работи в МП.

¹² *Université de Sofia « Saint Kliment Ohridski » : État présent de la recherche en traduction*

¹³ *Особености на евролекта и проблеми на превода.*

Un parler professionnel bien spécifique au XXe siècle : le parler européen.

Тя е участвала като автор и съавтор в създаването на 9 учебници и учебни помагала. Стремешът на доц.дфн Генова да усъвършенства и обогатява методите си на преподаване проличава и в системните ѝ квалификации за работа с различни компютърни програми и създаване на учебни материали за дистанционно обучение.

Административната дейност на доц. дфн Генова своеобразно допълва преподавателските ѝ занимания. Тя е била ръководител на катедра Романистика, а в момента е съ-ръководител на магистърската програма по превод към Френска и Английска филология. Доц. дфн Генова изпълнява съвестно и стриктно своите задължения и се справя отлично, благодарение на своята организираност и чувството ѝ за отговорност. Тя е от малкото колеги, на които може напълно да се разчита.

Познавам доц.дфн Генова от студентските ѝ години, когато бях неин преподавател. Пряк свидетел съм на нейното професионално развитие и академично утвърждаване като задълбочен изследовател и високо ценен преподавател по френска литература и превод с богат професионален опит и солидни знания. Тя отговаря напълно на всички научно-изследователски, педагогически и административни изисквания за заемане на академичната длъжност професор и призовавам научното жури да гласува за избирането ѝ.

8.7.2018 г.

Проф.дфн Дина Манчева

